

HANGİ MÜKELLEFLER DÖVİZLİ DEFTER TUTABİLİR

Menderes Çetin

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Vergi Hizmetleri Müdürü, BSN Consultancy, Türkiye,
e-mail: menderescetin@hotmail.com

Ticari faaliyetinin büyük bölümünü yurt dışı ile yapan firmalarda; oluşan kur farklarından, döviz ihtiyacına binaen alım-satım arasındaki marj dolayısıyla oluşan maliyetin olumsuz etkilerinden korunabilmek için dövizli defter tutulması mümkündür. Ancak bu imkan ilgili kanunlarda belirtilen şartları sağlayan mükellefler tarafından kullanılabilir.

Konuyla ilgili detaylar aşağıdaki gibidir.

1. Vergi Usul Kanunu Düzenlemeleri

213 sayılı Vergi Usul Kanununun;

- 215 inci maddesinde,

“1. Bu Kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması zorunludur. Ancak, Türkçe kayıtlar bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir. Bu kayıtlar vergi matrahını değiştirmeyecek şekilde tasdik ettirilecek diğer defterlere de yapılabilir.

a) Kayıt ve belgelerde Türk para birimi kullanılır. Belgeler, Türk parası karşılığı gösterilmek şartıyla, yabancı para birimine göre de düzenlenebilir. Şu kadar ki yurt dışındaki müşteriler adına düzenlenen belgelerde Türk parası karşılığı gösterilme şartı aranmaz.

b) İlgili dönem defter tasdik tarihi itibarıyla ödenmiş sermayesi (yurt dışında kurulan şirketlerin Türkiye’ye ayrılan ödenmiş sermayesi) en az 100 milyon ABD Doları ya da muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası ve sermayesinin en az % 40’ı ikametgâhı, kanunî ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kişilere ait olan işletmelere, kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına Cumhurbaşkanınca izin verilebilir. Cumhurbaşkanını, bu had ve nispeti sektörler itibarıyla ayrı ayrı yarısına kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu şartların ihlâl edildiği hesap dönemini izleyen hesap döneminden itibaren Türk para birimine göre kayıt tutma zorunluluğu başlar.

2. İstanbul Finans Merkezi Kanunu Düzenlemesi

7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında, katılımcıların tutmak zorunda oldukları defterler ile düzenleyecekleri belgelerin yabancı para birimiyle tutulabilmesi ve düzenlenebilmesine ilişkin olarak, 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 13.1.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine bağlı olmaksızın düzenleme yapmaya Hazine ve Maliye Bakanlığının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

Citation/Atıf: ÇETİN, M. (2024). HANGİ MÜKELLEFLER DÖVİZLİ DEFTER TUTABİLİR. İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 7(3): 482-483.

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:

Menderes Çetin

E-mail: menderescetin@hotmail.com

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Bakanlık bu yetkiye istinaden 26.09.2024 tarih 32674 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımladığı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 569) İle İstanbul Finans Merkezinde yer alacak katılımcıların defter kayıtlarını Türk lirası dışında yabancı para biriminde tutabilmelerine ilişkin usul ve esasları belirlemiştir.

Tebliğde yapılan belirlemeye göre;

İstanbul Finans Merkezinde faaliyet gösteren ve faaliyetleri münhasıran 7412 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında sayılan indirim ve istisnalara esas teşkil eden faaliyetler (finansal hizmet ihracatı) veya 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamındaki kazanç indirimine esas teşkil eden faaliyetlerden oluşan katılımcılardan dileyenler defter kayıtlarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’na (TCMB) günlük olarak kuru belirlenen herhangi bir yabancı para birimi ile yapabilirler.

Yukarıda belirtilen faaliyetlerden farklı olarak bu İstanbul Finans Merkezinde veya dışında başkaca faaliyetleri de bulunan katılımcıların İstanbul Finans Merkezi içerisindeki şubelerine münhasır olmak üzere defter kayıtlarını yabancı para birimi ile tutmaları mümkündür.

3. Serbest Bölgeler Kanunu Düzenlemeleri

3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanununun “Muafiyet ve teşvikler” başlıklı altıncı maddesinde “Kullanıcıların tutmak zorunda oldukları defterler ile düzenleyecekleri belgelere ilişkin olarak, 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun hükümlerine bağımlı olmaksızın düzenleme yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.” düzenlemesi yer almaktadır.

Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 345 Sıra No.lu Vergi Usul Genel Tebliği ile serbest bölgede yer alan firmalarında “VUK hükümleri çerçevesinde defter, belge ve kayıt düzenine uymak zorunda” olduklarına karar vermiştir.

Daha sonra yayımlanan 348. Sıra No.lu Vergi Usul Genel Tebliği’nin “4. Serbest Bölgelerde Defter Tutma” başlıklı bölümünde; “tam mükellefiyete tabi gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin (adi ortaklıklar, kolektif ve adi komandit şirketler dahil) serbest bölgede faaliyette bulunan şubeleri ile serbest bölgede faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerin serbest bölge dışında ancak Türkiye sınırları içerisinde faaliyette bulunan şubeleri hariç olmak üzere, serbest bölgede faaliyet gösteren gerçek veya tüzel

kişilerden isteyenlerin, defter kayıtlarını Türk para birimi dışında (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’na, kuru günlük olarak belirlenen) herhangi bir yabancı para birimi ile de yapabilmeleri Bakanlığımızca uygun bulunmuştur.” açıklaması yer almıştır.

4. Sonuç

Vergi Usul Kanununa göre yasal defterlerin Türkçe ve Türk para birimine göre tutulması gerekmektedir. Ancak bu durumun istisnası olarak;

1-Cumhurbaşkanı tarafından izin verilmiş olan, ödenmiş sermayesi (yurt dışında kurulan şirketlerin Türkiye’ye ayrılan ödenmiş sermayesi) en az 100 milyon ABD Doları ya da muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası ve sermayesinin en az % 40’ı ikametgâhı, kanunî ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kişilere ait olan işletmeler,

2-İFM merkezinde faaliyette bulunan şirketler,

3-Serbest bölgede faaliyet gösteren şirketler (münferiden serbest bölgede faaliyette bulunan firmalar)

Defterlerini dövizli olarak tutabilmektedir.